

DA BROSPÈR PROUX

Dirak he Skeuden-Ven, savet en Gwerliskin d'an 21 a viz Gwengolo 1919

*Itrozet hag Aotrone
Ha kement so deuz va jilaou
Me c'houlen ouzoc'h trugare
Mar fazian na laret gaou.*

Setu savet war e sijen,
Dirak Ti-Kear en Gwerliskin,
Skeuden Prospèr, ar barz laouen.
A lake peb breizad da c'hoarzin.

Piou neuz ket klêvet en hor Breiz
Kana soniou-koant Prosper Proux ?
Na piou ne zailh ket c'hoaz he greiz
Ouz o jilaou er pardonioù ?

Rag neuz ked bed, ha 'vo ked c'hoaz
Speret muioc'h lemm er vro-man,
Ha koulskoude me glêo, siwaz !
Tud kazuz o trouk-komz anezan :

Prospèr Proux, paotr lemm a zeder,
A well blije dezan farsal,
Laret hag ober taoliou-kaer
Evit didui an dud-all

Kalon léal den mad kenan !
Kement a neuz en hanvezet
A dou ! na n'eo ket er gear-man
Nemet brud vad ha mignonnet.

Ha ma neuz gret soniou flemuz,
Evit rei nerz d'ar brêzonek,
Neuz savet re. garantezuz
Hûel, gwirion ha kalonek !

Ze n'harzo biken Yann ar Zec'h,
Gant he c'hoar vrag, al loudouren,
Da zevel beg-he fri d'an nec'h
Da glask an tû dont d'en dispen :

« Daoust a wit petra-ta 'raer
» Ker braz lorc'haj, n'hag eur skeuden
» D'an hini 'oa met eur goaper
» Gant he vern soniou diskempen ? »

Evit petra ? n'er gwelit ked
Eo 'vit rei d'ech eur gentañ vad ?
Ha ma n'ententit ket bepred
Vo c'hoarzet muioc'h war ho stad !

Daoust a kaerder ar sperejou
Oe biskoaz mouget gant tud sod ?
Prest da nac'h ho yez, gijou,
Gant m'o devo ar brassa lod ?

Nann ! ni neump en korn ar Béd koz
An urz da gerz evél em pep Bro,
Ha nê ket gant eur bonet noz
E yél an traou ganeomp en dro :

Urz da gana gwirioneou
Na reont drouk nemet d'ar re
Deuz 'vel ar re-man gwall deodou
Hag a skuill bulum noz ha de.

Ogen, an hini n'euz kredet
O displega ken brao ha Proux,
Om difuni pa oam kousket,
A gle kaout peurz en enoriou.

Kredabl a benn chench penn d'ar vaz,
D'ar c'houlz 'oa trenket ar zouben
Oa red dezan evit rei blaz
Laket henni pep hag hollen !

Ha kaeroc'h wit ar barzet all,
Da zouplad an taol d'he nesa,
Prospèr, den dinoaz ha gadal,
N'em lak ec'h unan da genta !

Eur broud n'eo bed pa oa ganet,
Ha broudet 'neuz hep sonjal drouk,
Er yez a n'eo aman disket,
Gant ar zam brasa war he chouk ?

D'ar c'houlz a ma wêe neubeud
E m'eum eur yez kaer ha dispar !
Ha ne spont ket dirak he skeud
Gant hini all war an douar ?

Rag pell a oa ne glêvemp ken,
En hor brêzonek marellet,
Met kana soniou trist a ven,
Oa mad da zigas c'hoant kousket.

Kloareyen yaouank barodus
O rimallad d'ho maestrezet,
Ar memez litanioù hirvouduz,
Vel en gousperou ar ranet.

Met aboe ma zê *dispaket*
Prospêr gant he delen dispar,
Ar re man. gwelit, mignonet,
A zo chomet holl dilavar :

Sétu perag he skéuden-zen
Cret gant Hernot ha Killivik,
A *zispak* soun deuz kreiz ar Men :
« C'hoarzomp, emezan, eun tamik ! »

Ha kerkent all ar stern en dro
Da fluta soniou ker fentuz,
Ma sao em pëvar c'horn ar Vro
Ar c'hoarz a lak an holl êvruz !

Rag piou na c'hoarsfe ket, tud kez,
O klêvet son ar merc'hetaer
An Dogan, Paotr he ziou vaestrez,
Margot ar Bik hag ar Vuc'h laer ?

Ped n'o deuz ked renket trital
O klevet tro-zro em pep tachen
Distaga, gant Charlez an Dall,
Son Gwillemet ar gouillouren ?

Piou zo ganet er gristenez
A na zant ket he oad e virvi
Pa glêo ar c'hanfard o kovez ?
Pe moereb Kato gant Pipi ! ?

Ha piou neuz ket bet plijadur
Gant son « An Den zamet pouner » ?
Gwir farserêzou dreist muzur,
Met ijinuz, leun a gaerder !

Gwelit c'hoaz pegen aketuz
Eo hini « Mari beg arao » ?...
Keno, rimadel inouÿz ?
Ar maout 'so d'ezan em pep krog !

Ha betek Eostik Koant-an-Noz
Allaz ive 'renkaez tevel,
Yann ar Skour, n'eur rei he vennoz
D'ar barz Prospêr arao mervel.

Fanch an Hûel a Blouaret,
Kermarker, Brizeuk ha kalz all,
O deuz a vouez hûel laret
Na n'eo ked he bâr da rimal.

Klêvet 'meuz Anatol ar Braz,
(P'hini, siouaz ! m'an ked aman)
O laret stard 'oa ked gret c'hoaz
Ken kaer zoniou evel gantan.

Kimiad ar zoudard 'vo bepred
'Mezan, unan ar c'haera a zon
En kement langach so er Bed,
Da stoka 'veldi pep kalon !

Trôet è bed e gallek rik
Kanet dre holl barz em Breiz-Veur,
Ha betag diont en Amerik ?
Lêc'h e m'eump ive gwir vreudeur

M'ar dê ta brudet e zoniou,
Beteg a bell dreist ar mor braz,
Kredabl goude ken kaer gweliou
He vemor a vo muioc'h c'hoaz,

Rag en hor bro goant Breiz-Izel
Gant kement den a skiant so
Glêver met eur vouez o sevel
Oc'h ober enor d'he hano !

Beteg ed deiz all e kleviz,
O tremen Loguiyy-Plougraz,
Monseigneur Dubourg, kenvrôiz,
O rei d'ezan meuleudi vraz :

Laret a rae green mad he vouez,
Ar C'Hardinal, eur gwir Vreizad,
E karche beza en hon touez,
Hag e tigasche e vennad.

Petra dal-ta da dud iskiz
Goude testeniou ken kaer !
Klazk c'hoaz dre stummou diaviz
Nac'h he c'nalloud hag he vrasder ! ?

Met boutou bër oe a viskoaz,
En hon amzer vel n'he hini,
Hag ho fere'hen a glaske c'hoaz
Meska, noazout hag enebi.

(*Chanchamant ton*)

Vel pa oaz beo, dalc'h sonn da benn ?
War da zijen, o barz leal !
Ha laez Yann Bitoch da dremen,
Hag ar chass tangnonz da c'harzal,

Da genvrôiz dre ar Men-man
A rent did ar brassa enor !
Ha kement hini 'zo aman
A zoug en ho c'hreiz da envor !

Trugare dê d'a veza deud
Da rei d'ar gouel-man he gaerder
O c'hopal skiltruz dirad da Skeud
« Resusitet ez eo Prospêr ! »

Deud è da daol da veza gwir,
Ha divarvel da oberou !
Grass d'hom c'henivreur, ar barz Taldir,
A gerz ive war da roujou.

Pebeuz stad en hor c'halonou,
Ganit, ô barz muian-karet !
Goude beza trec'het Gwillou,
Hag e bobl heuzuz diskaret !

Na pebeuz lorc'h gant da linc
O klevet 'oa demp al lôreen !
Hag o welet aman hirie
Eur strollad tud en da gichen :

Perag ive ma zelen gaez,
Ken dlster en kever da hini,
N'hell ked gant muia a levenez
Laket ho c'hreiz da freâlzi ?

Met pa z'out n'hon toez a neve,
Hellan tervel ; rak da zoniou
Vo breman kanet adarre
Goasoc'h evit biskoaz, m'en tou !

Gwir Vreiziz, paotret stard bepred,
A nerz kalon a gano zur,
Da zoniou beteg fin ar Bed
Evit kemer ho fljadur !

Barzet yaouank all a zavo
Da gana d'emp brêzonek c'hoaz
Tre 'vo merc'het koant er parko,
Ha bûtez dindan an oabl glaz !

Pa peuz digoret demp an nor
O kana ken brao em pep stum,
Bugale vihan Breiz-Arvor
Da c'heuillo serz a rum da rum.

Tro d'ar vombard, ha jabadao !
Kaniri, danso, lid a leiz !
Sell n'hag a wiskamanchou brao !
Difunet e teuz paotret Breiz !

Pebeus enor ! ô barz lirzin,
Hirie d'hor bro gaër Breiz-Izel !
Ha dreist holl da gear Werliskin,
O tigemer c'hoaz ho bugel !

O pebez lorc'h evit da dud
'Zo aman dirakoud ive,
O welet eo ken beo ar brud
Hag envor barz *Bombard-Kerne* !

Enor did-ta, Breizad gwirion,
Tad ar varzet, maestr an delen ;
Trugare did a greiz kalon,
Ha meuleudi da virviken !

CH. ROLLAND.